

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับครู สังกัดวิทยาลัยสารพัดช่าง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการวิจัยดังนี้

- 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.1 ความหมายของชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.2 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.4 การออกแบบชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.5 การผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.6 การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล
  - 1.7 วิธีการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล
- 2 หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
  - 2.1 ความเป็นมาของการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
  - 2.2 หลักการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
  - 2.3 กรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พ.ศ.2551
  - 2.4 แนวทางพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น
- 3 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
  - 3.1 ความหมายของความคิดเห็น
  - 3.2 ความสำคัญของความคิดเห็น
  - 3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น
  - 3.4 ประเภทของความคิดเห็น
  - 3.5 การวัดความคิดเห็น
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล

1.1 ความหมายของชุดฝึกอบรมทางไกล

ชุดฝึกอบรมเป็นรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจวิธีหนึ่ง ที่สามารถช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย และคณะ (2552: 4) กล่าวว่า ชุดฝึกอบรมด้วยวิธีการศึกษาทางไกล หมายถึง ชุดของบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ สำหรับให้กลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากได้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนดไปที่ละขั้น โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

สุมาลี สังข์ศรี (2546) ให้ความหมายของชุดฝึกอบรมที่ใช้ในการศึกษาทางไกลไว้ ดังนี้ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนและผู้สอนที่ไม่อยู่ในที่เดียวกัน ผู้เรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่เรียนด้วยตนเองจากสื่อ อาจมีการกำหนดให้ผู้เรียนมาพบผู้สอนเป็นครั้งคราว เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเวลาศึกษาหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง กำหนดสถานที่เรียนเอง และทำกิจกรรมเสริมต่างๆ ตามเวลาที่สะดวกหรือมีความพร้อม ไม่ต้องเรียนพร้อมผู้อื่น ไม่ต้องเรียนตามเวลาที่สถาบันกำหนด จะเรียนเร็วหรือช้าได้ตามความสามารถและความพร้อมของตนเอง ใช้สื่อประเภทต่างๆ เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่จะมีการใช้สื่อประสมโดยที่สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นสื่อหลัก และมีสื่ออื่นๆ เป็นสื่อเสริม สื่อที่ใช้ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ และดาวเทียม เป็นต้น และมีสื่อบุคคลเสริมเป็นครั้งคราว มีการจัดเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบก่อนเริ่มการเรียนการสอน ผู้รับผิดชอบหรือสถาบัน ผู้จัดจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในระบบการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษาทางไกล สื่อทุกชนิดจะต้องผลิตให้แล้วเสร็จก่อนเริ่มการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทีม ในการผลิตเนื้อหาของวิชาหนึ่ง เพื่อถ่ายทอดไปในรูปของสื่อประเภทต่างๆ เป็นการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียนจำนวนมาก การจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกลนั้นสามารถจัดให้ผู้เรียนได้คราวละมากๆ โดยไม่จำกัดจำนวน สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนที่อยู่ทุกภูมิภาค ทั้งใกล้หรือไกลได้ทั่วประเทศในคราวเดียวกัน

ดังนั้น ชุดฝึกอบรมด้วยวิธีการศึกษาทางไกลจึงหมายถึง ชุดของบทเรียนโปรแกรมที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ สำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนดไปที่ละขั้น โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

1.2 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล

ชุดฝึกอบรมทางไกลมีองค์ประกอบดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ อ่างใน กอบกาญจน์ สุทธิสม, 2550: 13)

1. องค์ประกอบเชิงรูปธรรม ได้แก่ แผนชุดฝึกอบรมทางไกล เนื้อหาสาระ สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือประเมินผล แบบฝึกปฏิบัติและ คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม

2. องค์ประกอบเชิงนามธรรม ได้แก่ ความต้องการ จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจ กิจกรรมในชุดฝึกอบรม ตัวจัดแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพและสังคม การเสริมแรง รวมถึงวินัยในตนเองของผู้รับการฝึกอบรม

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกลเพิ่มเติม เช่น ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม (อ้างใน รุ่งทิพย์ ศิริกุลยานนท์, 2556: 12) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เป็นการกำหนดว่า เมื่อผู้รับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมแล้ว ควรจะมีพฤติกรรมเช่นใด พฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกจะเป็นผลจากการเรียนรู้ โดยกำหนดในลักษณะวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ สามารถวัดได้ สังเกตได้ เป็นต้น

2. เนื้อหาของการฝึกอบรม เป็นเรื่องราวหรือกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องกระทำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

3. วิธีการฝึกอบรม เป็นวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีการดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

3.1 การศึกษาด้วยตนเอง เป็นการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถศึกษาด้วยตนเอง โดยทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองตามที่ระบุไว้ในคู่มือ

3.2 การบรรยาย เป็นการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังการบรรยายจากวิทยากรที่จัดให้ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

3.3 ใช้ทั้งสองวิธีประกอบกัน ซึ่งมีทั้งการบรรยายจากวิทยากร และให้ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาเองบางส่วน โดยสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมจะประกอบด้วย คู่มือ แบบฝึกหัด เอกสารที่เกี่ยวข้อง วีดิทัศน์ สไลด์ แผ่นภาพโปรงใส และอุปกรณ์ที่มีตามความเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าแนวคิดข้างต้นใกล้เคียงกับ คมธัช รัตนคช และ ดนุพล คลอวุฒินันท์ (อ้างใน รุ่งทิพย์ ศิริกุลยานนท์, 2556: 12) ที่อธิบายว่า ชุดฝึกอบรมมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม เป็นคู่มือที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้ฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาและปฏิบัติตาม ภายในคู่มือจะมีคำอธิบายชี้แจงถึงขั้นตอน วิธีการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างละเอียด

2. ใบงานหรือบัตรงาน เป็นส่วนที่จะบอกให้ผู้รับการฝึกอบรมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ระบุไว้แต่ละอย่างตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้

3. สื่อสำหรับการฝึกอบรม เป็นสื่อที่ผู้รับการฝึกอบรมใช้ศึกษา ประกอบด้วยสื่อหลายชนิด เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง วีดิทัศน์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แผ่นโปรงใส เป็นต้น

4. แบบทดสอบวัดความก้าวหน้าของผู้รับการฝึกอบรม เพื่อใช้ในการประเมินความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จินตนา ไบกาซูยี (2536: 70-78) กล่าวถึง องค์ประกอบของการผลิตสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่า ประกอบด้วย 1) บทนำ ซึ่งประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจง และสารบัญ 2) เนื้อหาซึ่งประกอบด้วย ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ทั่วไป แบบทดสอบประเมินผลก่อนและหลังเรียน และ 3) บทสรุป

นิพนธ์ ศุขปริดี (2547: 154-157) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมมี 2 ประเภท ดังนี้

1. องค์ประกอบของผลที่ได้รับในการพัฒนาชุดฝึกอบรม

องค์ประกอบของผลที่ได้รับในการพัฒนาชุดฝึกอบรมประกอบด้วย

1.1 คู่มือการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมทุกชุดจะต้องมีคู่มือสำหรับชุดฝึกอบรมนั้นๆ สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของวิทยากรผู้มีหน้าที่ฝึกอบรมนั้น คู่มือการฝึกอบรมจะช่วยให้วิทยากรรับทราบถึงขั้นตอนต่างๆ ในการวางแผน เตรียมการ ตลอดจนดำเนินการวิธีการฝึกอบรม ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้รับการฝึกอบรมจะเป็นการแนะนำให้ผู้รู้ถึงวิธีการใช้และศึกษาจากชุดฝึกอบรมนั้นๆ

1.2 สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบที่จะเสนอหรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ในชุดฝึกอบรมไปสู่ผู้รับการฝึกอบรม และที่สำคัญที่สุดคือ การที่ผู้รับการฝึกอบรมได้รับการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่มีมาตรฐานเดียวกัน เพราะเกิดจากชุดฝึกอบรมเดียวกัน

1.3 กิจกรรมในชุดฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบที่ได้จัดเตรียมสื่อและวิธีการของการจัดฝึกอบรมไว้ ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่วิทยากรผู้มีหน้าที่ฝึกอบรม สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ

1.4 การประเมินในชุดฝึกอบรม การประเมินในชุดฝึกอบรม มี 2 ลักษณะ คือ การประเมินผู้รับการฝึกอบรมกับการประเมินชุดฝึกอบรม เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้รับการฝึกอบรมและประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม จะต้องมี การกำหนดและจัดทำวิธีการและเครื่องมือประเมิน

2. องค์ประกอบชุดฝึกอบรมเชิงระบบ

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเชิงระบบแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ปรัชญาการฝึกอบรม แผนและนโยบายการฝึกอบรม หลักสูตร และเนื้อหาสาระการฝึกอบรม

2.2 องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านการดำเนินการฝึกอบรม เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวคิดพื้นฐานของระบบการฝึกอบรมในด้านหลักสูตร การกำหนดวัตถุประสงค์ การศึกษาระบบและ

วิธีการฝึกอบรมที่มีอยู่ การกำหนดปัจจัยนำเข้าในการออกแบบการฝึกอบรมด้านกระบวนการฝึกอบรม

2.3 องค์ประกอบการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จของผู้รับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรือมีความสามารถตามวัตถุประสงค์ย่อยและวัตถุประสงค์หลักของการฝึกอบรม และเป็นข้อมูลในการปรับปรุงชุดฝึกอบรมให้เหมาะสม ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์การฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถกล่าวได้ว่า องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม มี 2 ประเภทคือ (1) องค์ประกอบของผลที่ได้รับการพัฒนาชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย คู่มือ สื่อ กิจกรรม และการประเมิน (2) องค์ประกอบชุดฝึกอบรมเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า การดำเนินการ การวัดและประเมินผล

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมทางไกล แบ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรม คือ ตัวชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่ คู่มือชุดฝึกอบรม วิธีการใช้ชุดฝึกอบรม เนื้อหาสาระ แบบประเมินผล การฝึกอบรมทางไกลด้วยตนเอง และองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม คือ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมทางไกล ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือทัศนคติ รวมถึง ความรู้ความเชี่ยวชาญ และทักษะตามวัตถุประสงค์ที่เพิ่มขึ้นหลังจากการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล

การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลนี้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงนั้น คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากเด็กเช่น ความต้องการ ความสนใจ ประสบการณ์ส่วนตัว ความต้องการนำตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นผู้ให้การอบรมควรมีความเข้าใจและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะตามธรรมชาติของรับการอบรม เพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถดำเนินการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คาร์ล โรเจอร์ (Carl Roger, 1951: 388-399) นักจิตวิทยาบำบัด ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไว้ 5 ประการดังนี้

1. เราไม่สามารถจะสอนผู้อื่นให้เรียนรู้ได้โดยตรง เราเพียงแต่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้เขาได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองเท่านั้น ทั้งนี้เพราะคนทุกคนจะอยู่ในแวงดวงของประสบการณ์ของตนอยู่ตลอดเวลา

2. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้มาก ถ้าหากเขารับรู้ว่ามีสิ่งที่เขาเรียนรู้ นั้น จะมีส่วนช่วยรักษาไว้หรือช่วยเสริมสร้างโครงสร้างภายในตัวของเขาเอง นั่นก็คือ ทำอย่างไรที่จะให้การเรียนรู้นั้นเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงให้มากที่สุด

3. กิจกรรมหรือประสบการณ์ใดที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของผู้ใหญ่ ก็จะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านโดยการปฏิเสธหรือการบิดเบือนกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้นๆ

4. หากผู้ใหญ่ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ถูกข่มขู่ เขาก็จะยับยั้งไม่ยอมยืดหยุ่น และจะต่อต้านสถานการณ์นั้น หรือจะไม่ยอมปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นๆ แต่ถ้าหากเขารู้สึกว่าเขาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการข่มขู่หรือที่เขาารู้สึกปลอดภัย เขาก็จะยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้

5. จากข้อที่ 3 และข้อที่ 4 ในการจัดสถานการณ์การศึกษาให้ผู้ใหญ่ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างมากนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ สภาพการณ์ที่มีต่อผู้เรียนจะต้องมีให้น้อยที่สุดหรือมีการอำนวยความสะดวก และยอมรับความแตกต่างในความสามารถของการรับรู้

มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles, 1978) ได้การศึกษาและสรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความต้องการและความสนใจ (Need and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าการเรียนรู้นั้นตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาและจะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นชักจูงอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้เสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situations) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี ถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ตัวเนื้อหาวิชา

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ วิธีการหลักสำคัญการศึกษาผู้ใหญ่ ก็คือการวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่า มีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self Directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของผู้สอน จึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้ให้ดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Learning Styles) เวลาที่

ได้ทำการสอน สถานที่สอนและประการสำคัญคือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning)

เมอร์เรียม และคาฟฟาเรลลา (Merriam; & Caffarella, 1991: 249) ได้จัดแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ทฤษฎีที่ยึดลักษณะของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult Learner's Characteristics) ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) ตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1978: 55-59) ซึ่งได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ดังนี้

1.1 การสร้างมโนภาพแห่งตน จะอาศัยหรือพึ่งพาศักดิ์สิทธิ์ในวัยเด็ก และพึ่งพาตนเองมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น

1.2 บทบาทของประสบการณ์จากข้อตกลงเบื้องต้น ที่เชื่อว่า เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะมีการสะสมประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญนำไปสู่การขยายโลกทัศน์เพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้มากขึ้น

1.3 ความพร้อมในการเรียน จากข้อตกลงเบื้องต้นที่เชื่อว่าบุคคลจะมีความพร้อมต่อการเรียนรู้อันเป็นผลที่เกิดจากความสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ ทั้งนี้ความพร้อมที่มีมากขึ้นเป็นผลมาจากความรับผิดชอบตามหน้าที่ภาระในสังคม

1.4 การทำให้การเรียนรู้มีความเหมาะสมเป็นความแตกต่างของเงื่อนไข ที่วางไว้ระหว่างวัยกับการเรียน หมายความว่า เมื่ออยู่ในวัยเด็กการเรียนการสอนต้องยึดเนื้อหาวิชาเป็นศูนย์กลางของการเรียน ในขณะที่ผู้ใหญ่กลับมาเรียน เพราะต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ปัญหาต้องการเรียนแล้วสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาทันที

ดังนั้นโนลส์ จึงเป็นผู้ที่ได้บัญญัติทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ขึ้นเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ The Young Men's Christian Association (YMCA) ในเมือง Boston ประเทศสหรัฐอเมริกา ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ตามความเห็นของโนลส์นั้นได้กล่าวถึงอายุ หรือวัยของผู้เรียนว่า มีความสำคัญต้องคำนึงถึงในการเลือกใช้เทคนิคการเรียน ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็กแตกต่างจากธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ วิธีการ กิจกรรม โสตทัศนูปกรณ์ และเทคนิคการเรียนจะต้องแตกต่างกันไปด้วยการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับผู้ใหญ่จะต้องให้เป็นประโยชน์และจะต้องสอดคล้องกับความแตกต่างกันดังกล่าว

แนวคิดทฤษฎีในกลุ่มนี้ยังมี แนวคิดของครอสส์ (Cross, 1981: 234) ที่ได้เสนอทฤษฎีลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยยึดลักษณะความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่โดยใช้ ตัวแปร 2 ชุด เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาได้แก่ ตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับบุคคลที่ประกอบด้วยมิติทางกายภาพมิติด้านจิตวิทยา และมิติทางสังคมและวัฒนธรรมกับตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับ

สถานการณ์ที่ประกอบด้วยตัวแปรเฉพาะของผู้เรียนเช่น การเรียนแบบเต็มเวลาหรือแบบบางส่วนของ เวลาการเรียนแบบสมัครใจหรือการเรียนแบบบังคับ

2. ทฤษฎีที่ยึดสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult's Life Situation) ได้แก่ ทฤษฎีพลังงานสำรอง (Theory of Margin) ของแมคคลัสกี้ (Mc Clusky, 1970: 84) ที่กล่าวว่า ภารกิจของชีวิตประกอบด้วยความต้องการที่เกิดจากตนเองและสังคม ซึ่งล้วนเป็นผลที่เกิดขึ้นจากตัวแปรภายนอก ได้แก่ ภาระหน้าที่ ความจำเป็นของชีวิตความรับผิดชอบต่อครอบครัว ต่องานในหน้าที่ ตัวแปรภายใน ได้แก่ ความหวังของชีวิตความอดทนต่อเป้าหมาย อุดมคติ และค่านิยมต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นวัยผู้ใหญ่ จึงเป็นวัยที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยทฤษฎีนี้ได้จัดระดับความต้องการของผู้ใหญ่ที่มีอยู่ในตัวบุคคลมาเข้ากับความเป็นจริง เพื่อให้เกิดเป็นพลังงานชีวิตส่งผลให้บุคคลสามารถเผชิญต่อหน้าที่ความรับผิดชอบในชีวิตประจำวันได้ โดยเรียกพลังงานที่เหลือจากการ ถูกดึงไปใช้ว่า “พลังงานสำรองของชีวิต”

3. ทฤษฎีที่ยึดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกนึกคิดเป็นหลัก (Changes in Consciousness) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดขึ้นทางความคิดของประสบการณ์ที่เป็นอิสระตาม แนวคิด มิซึโรว์ (Mezirow, 1981: 13) ซึ่งเชื่อว่า ความรู้ ความเข้าใจของบุคคลสามารถแยกแยะ บำรุงการความคิดได้มากขึ้นจะเป็นความรู้ ความเข้าใจ ที่สำคัญที่สุดจะเป็นความรู้ใหม่ โดยเชื่อว่าการปล่อยให้บุคคลมีอิสระในการเรียนรู้ ผลที่ได้สูงสุด คือ การทำให้บุคคลนั้นเกิดความตระหนัก เกิดเป็นสมมุติฐานทางวัฒนธรรมได้แก่ กฎ บทบาท จารีตประเพณี ความคาดหวังทางสังคม หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

หลักการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้ใหญ่

ดันน์ และดันน์ (Dunn; & Dunn, 1998: 8-10) ได้อธิบายถึง หลักการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้ใหญ่ไว้ 5 ประการดังนี้

1. ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ สามารถที่จะนำประสบการณ์เหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในการฝึกเรียนควรคำนึงถึงความรู้เดิม และประสบการณ์ของผู้เรียนเสริมสร้างการทำงานอย่างมีส่วนร่วม
2. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ผู้ใหญ่มักไม่สนใจในเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก หรือจดจำข้อเท็จจริงที่เป็นแต่ความรู้ทางทฤษฎีอย่างเดียวควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่ต่อไป
3. ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเองและเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่รับผิดชอบได้ด้วยตนเอง จะช่วยทำให้ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

5. การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่ ควรจัดเวลาให้เพียงพอเพื่อการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะใหม่ เป็นต้น

อิทธิพลที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

สัว์ฉน์ วัฒนวงศ์ (2547: 68-70) ได้สรุปอิทธิพลที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ไว้เป็นที่น่าสนใจ ได้แก่

1. ผู้ใหญ่ส่วนมากมักประเมินความสามารถของตัวเองต่ำกว่าความเป็นจริง โดยเฉพาะการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะพะวงกับประสบการณ์เดิม ดังนั้นการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมถ้าสามารถจัดได้อย่างเหมาะสม ผู้ใหญ่ก็สามารถที่จะเรียนรู้ได้เช่นกัน

2. ประสบการณ์ในการเรียนที่ผ่านมาของผู้ใหญ่ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้ โดยช่วยให้ผู้ใหญ่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะมีการรอบความคิดในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปผสมผสานความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมได้ดียิ่งขึ้น

3. การศึกษาและพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อทัศนคติและแรงจูงใจของผู้ใหญ่ต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

4. แนวทางในการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของผู้ใหญ่ จะมีผลต่อการแปลความหมายไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5. การฝึกอบรมผู้ใหญ่ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เกิดความน่าสนใจ เช่นการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม การฝึกอบรมเป็นรายบุคคล การฝึกภาคปฏิบัติ เป็นต้น

ขั้นตอนและวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

จากการศึกษาค้นคว้าของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2543: 97-101) เกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ พบว่า ขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มี 2 ลักษณะ คือ

1. เมื่อผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยความสนใจ ขั้นตอนการเรียนรู้มี 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ความสนใจยังมีอยู่

1. เริ่มต้น สนใจ ตื่นเต้น ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกในทางบวก

2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยาก สับสน ท้อถอย

3. การดำเนินการที่จะคลายความยุ่งยาก ทำท่าย

4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ จะมีความรู้สึกที่ดี ความพอใจ รู้สึกว่าได้รับความสำเร็จ มีความรู้สึกว่าได้เรียนอะไร ต้องการจะรู้มากขึ้น

รูปแบบที่ 2 ความสนใจยังมีอยู่

รูปแบบที่ 2 ความสนใจยังมีอยู่

1. เริ่มต้น สนใจ ตื่นเต้น ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกในทางบวก

2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยาก สับสน ท้อถอย

3. การดำเนินการที่จะคลายความยุ่งยาก ทำหาย
 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ จะมีความรู้สึกที่ดี ความพอใจ รู้สึกว่าได้รับความสำเร็จ มีความรู้สึกว่าได้เรียนอะไร ต้องการจะรู้มากขึ้น

5. การผสมผสานความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ตื่นเต้น ภาคภูมิใจ

รูปแบบทั้งสองจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเรียนด้วยความสนใจไม่ว่าจะเป็นการเรียนด้วยตนเองหรือเรียนในระบบโรงเรียน ทั้งสองรูปแบบส่วนใหญ่ จะมีความคล้ายคลึงกัน ยกเว้นขั้นที่ 5 ของรูปแบบที่ 2 การผสมผสานความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ซึ่งไม่มีในรูปแบบที่ 1

2. เมื่อผู้ใหญ่เรียนรู้ด้วยความจำใจหรือถูกบังคับ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนด้วยตนเองหรือเรียนในระบบโรงเรียน พบว่าผู้เรียนจะมีประสบการณ์อยู่ 4 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 ความไม่สนใจยังมีอยู่

1. เริ่มต้น ไม่สนใจ ไม่อยากทำ รู้สึกเสียเวลา
 2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ โกรธแค้น ไม่พอใจ ท้อถอย
 3. การดำเนินการที่คลี่คลายความยุ่งยาก ต้องการทำให้จบสิ้นโดยเร็วทำพอฟันตัว ทำพอฟ่านเกณฑ์ต่ำสุดที่กำหนดไว้

4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ โลงใจ ดีใจที่ทุกอย่างจบสิ้นลง

รูปแบบที่ 2 ความไม่สนใจเปลี่ยนเป็นความสนใจ

1. เริ่มต้น ไม่สนใจ ไม่อยากทำ รู้สึกเสียเวลา ความรู้สึกในทางลบ
 2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ สับสน เครียด ท้อถอย วุ่นวายใจ ไม่แน่ใจ ทำ
 ทาย
 3. การดำเนินการที่คลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ บังคับให้ตนเองพยายามมาก
 4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ มีความรู้สึกที่ดี สำเร็จ มีความสุข
 5. การผสมผสานความรู้เก่าและความรู้ใหม่ ภูมิใจ ตื่นเต้น

รูปแบบที่ 3 ความไม่สนใจยังมีอยู่ต่อไป

1. เริ่มต้นจาก ไม่สนใจ เบื่อหน่าย เกิดความรู้สึกที่ไม่ดี ไม่ต้องการเรียนไม่กังวลว่าจะเป็นอย่างไร

2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ สับสน ท้อถอย วุ่นวายใจ

3. การดำเนินการที่คลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ คิดว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ

4. เมื่อคลี่คลายความยุ่งยากต่างๆ ได้ จะโล่งใจ ดีใจที่ทุกอย่างจบสิ้นลง

รูปแบบที่ 4 ความไม่สนใจยังมีอยู่

1. เริ่มต้นจาก ไม่สนใจ โกรธ เกลียด เบื่อหน่าย

2. เมื่อเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่างๆ โกรธมากขึ้นท้อถอย เบื่อหน่าย

3. เลิกหยุดกระทำ

โดยสรุปจะเห็นได้ว่ารูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 3 จะมีประสบการณ์การเรียนรู้ 4 ขั้นตอน รูปแบบที่ 2 มี 5 ขั้นตอน และรูปแบบที่ 4 มี 3 ขั้นตอน และเมื่อวิเคราะห์ดูการเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบ จะพบว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่ตนเองมีความสนใจ ความรู้สึกสนใจ ความอยากรู้ อยากรเรียน ก็ยังคงมีอยู่ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเรียนทั้งในระบบโรงเรียนหรือเรียนด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนด้วยความรู้สึกที่ไม่สนใจในสิ่งที่ตนเรียน ความรู้สึกไม่สนใจก็ยังคงอยู่ ยกเว้นแต่ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่ตนเรียนนั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน รูปแบบทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็น นิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าจะเรียนในสถาบันการศึกษาหรือเรียนด้วยตนเอง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่ารูปแบบดังกล่าว จะไม่มีความแตกต่างกันไม่ว่าผู้เรียนจะมีอายุ ระดับการศึกษาหรือเพศ ต่างกัน ความแตกต่างของรูปแบบอยู่ที่ ความสนใจและไม่สนใจของผู้เรียน ซึ่งความแตกต่างนั้นมีทั้งด้านความรู้สึก (Affective) และแรงจูงใจ (Motivation)

สมิต สัจฉกร (2547: 68) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ใหญ่ไม่ต้องการจะรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะมีสิ่งที่เข้ามาสู่ความสนใจและมีความต้องการในหลายเรื่อง จึงไม่อยู่ในสถานภาพเหมือนเด็กในวัยเรียน ที่ชวนขวยเฝ่ ู้ในทุกอย่าง ผู้ใหญ่จะมีจะมุ่งหมายบางอย่างในการเรียนรู้ เช่น เรียนเพื่อจะนำไปใช้งานบางเรื่องเท่านั้น
2. เมื่อผู้ใหญ่ต้องการจะรู้สิ่งใดก็จะมุ่งความสนใจไปในเรื่องที่ตนให้ความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่นๆ
3. เมื่อสอนหลักการหรือทฤษฎีจบแล้ว ผู้สอนจะต้องสอนภาคปฏิบัติทันที เพื่อให้เกิดการรวมเข้าด้วยกันเป็นหน่วยเดียวกัน
4. ผู้ใหญ่มีการเลือกการรับรู้ตามที่ตนต้องการจะรู้ ซึ่งต่างจากเด็กในวัยเรียนที่จะรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาสู่การรับรู้ทั้งหมด
5. ผู้ใหญ่มีการเลือกสิ่งเร้าที่นำไปลอกเลียนแบบ อันเป็นผลจากการรับรู้ตามแรงจูงใจและเงื่อนไขที่ต่างกัน

จากการศึกษาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะมีลักษณะแตกต่างจากเด็กเช่น ความต้องการ ความสนใจ ประสบการณ์ส่วนตัว ความต้องการนาตนเอง และความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล ควรมีความเข้าใจและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะตามธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น จัดเนื้อหาความต้องการ ความสนใจ ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้รับการอบรม เพื่อให้ผู้รับการอบรมสามารถดำเนินการเรียนรู้ ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.4 การออกแบบชุดฝึกอบรมทางไกล

นิพนธ์ ศุขปริดี (2547: 158-168) กล่าวว่า การออกแบบชุดฝึกอบรมประกอบด้วย

1. การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบชุดฝึกอบรม

ในการออกแบบชุดฝึกอบรมนั้น ขั้นตอนก่อนที่จะดำเนินการออกแบบประกอบด้วย

1.1 การศึกษาแนวคิดพื้นฐานสำหรับชุดฝึกอบรม เป็นการศึกษาเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลการออกแบบชุดฝึกอบรม

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยวัตถุประสงค์สองประเภท ประเภทแรก คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ชุดฝึกอบรมประเภทชุดสื่อฝึกอบรม ซึ่งเป็นการกำหนดแบบกว้างๆ ไม่เจาะจงชัดเจนลงไปนัก เพื่อให้ผู้ใช้ชุดสื่อฝึกอบรมได้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชุดสื่อฝึกอบรมให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกอบรมได้โดยง่าย ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั้น คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ชุดฝึกอบรมประเภทโมดูลฝึกอบรม จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในขั้นการออกแบบชุดฝึกอบรม เพราะชุดฝึกอบรมประเภทนี้จะจัดการฝึกอบรมพร้อมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ที่ไม่มีในสถานที่ฝึกอบรม เป็นชุดเพื่อการฝึกอบรมวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ

2. การศึกษาชุดฝึกอบรมที่มีอยู่ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับชุดอุปกรณ์ ชุดฝึกอบรม และ โมดูลฝึกอบรม ที่มีอยู่ก่อนแล้ว เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบชุดฝึกอบรมต่อไป

3. การออกแบบจำลองชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ชั้น ดังนี้

3.1 การกำหนดปัจจัยนำเข้าเพื่อการออกแบบชุดฝึกอบรม ครอบคลุมการวิเคราะห์ทรัพยากรที่มีอยู่ และได้มาเป็นปัจจัยนำเข้าของชุดฝึกอบรม โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ (1) เป็นทรัพยากรที่เหมาะสมและเกื้อหนุนวัตถุประสงค์ในการออกแบบ (2) หาง่ายและมีราคาถูก (3) วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยนำเข้าในระบบฝึกอบรมและไม่ต้องขนย้ายมาจากที่อื่น (4) ไม่เป็นอันตรายต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น เครื่องมืออันตรายต่างๆ สัตว์ร้ายที่ควบคุมยาก แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้เครื่องมืออันตรายต่างๆเช่น วัสดุระเบิด ก็ต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้รับการฝึกอบรม (5) ต้องไม่ขัดต่อ ประชญา ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น (6) ต้องเกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (7) เกื้อหนุนต่อกิจกรรมที่เป็นขั้นเป็นตอนที่ละน้อยในการนำเสนอเนื้อหาสาระ หรือปฏิบัติการกิจกรรมการฝึกอบรมของชุดฝึกอบรมที่ออกแบบ (8) ต้องเกื้อหนุนต่อความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจกรรมของชุดฝึกอบรม และ (9) เกื้อหนุนต่อการให้รางวัลความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจกรรมสำเร็จตามเกณฑ์ของชุดฝึกอบรม

3.2 การกำหนดกระบวนการออกแบบชุดฝึกอบรม พิจารณาจากปัจจัยที่เกื้อหนุนวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่จะกำหนดสื่อที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรมของผู้ให้และผู้รับการฝึกอบรมในชุดฝึกอบรม

3.3 การกำหนดการประเมินผลลัพธ์และผลย้อนกลับในชุดฝึกอบรม กำหนดทั้งด้านการเตรียมการฝึกอบรมการดำเนินการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบชุดฝึกอบรม

3.4 การออกแบบจำลองชุดฝึกอบรม เป็นการกำหนดทางเลือกในการออกแบบชุดฝึกอบรม และออกแบบจำลองตามรูปแบบตามที่กำหนดในการออกแบบชุดฝึกอบรม

โดยสรุป การออกแบบชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การศึกษาชุดฝึกอบรมที่มีอยู่ และการออกแบบจำลองชุดฝึกอบรม

1.5 การผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล

การผลิตชุดฝึกอบรมทางไกลที่ยืดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ประกอบด้วย ประมวลสาระและแนวการศึกษา ซึ่งประมวลสาระ เป็นสื่อหลักที่ใช้ควบคู่กับแนวการศึกษา โดยเป็นเอกสารที่เน้นการเสนอเนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมนั้นๆ เป็นสำคัญ เปรียบเสมือนการบรรยายเนื้อหาการอบรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ในเนื้อหาสาระที่ศึกษาอย่างละเอียด และแนวการศึกษา เป็นคู่มือการฝึกอบรม ใช้ควบคู่กับประมวลสาระ แนวการศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของกิจกรรมทั้งหมดของการฝึกอบรม

รายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตประมวลสาระและแนวการศึกษา มีดังนี้

1. ประมวลสาระ ซึ่งจัดเป็นสื่อหลักของการฝึกอบรมทางไกลนั้น เนื้อหาสาระที่ผู้ให้การอบรมต้องการจะเสนอ จะนำมาบรรจุไว้ในประมวลสาระชุดฝึกอบรมอย่างสมบูรณ์ ประมวลสาระชุดฝึกอบรมมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ส่วน คือ

1.1 ส่วนที่เป็นรายละเอียดและวิธีการใช้ชุดฝึกอบรม ได้แก่ หน้าปก คำนำ สารบัญ รายละเอียดชุดฝึกอบรม และวิธีการศึกษา

1.2 ส่วนที่เป็นแผนการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมที่ปรากฏในประมวลสาระชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย แผนการฝึกอบรมประจำหน่วยและแผนการฝึกอบรมประจำตอน ในแผนการสอนประจำหน่วย จะระบุชื่อหน่วย ชื่อตอน แนวคิด และวัตถุประสงค์ ส่วนแผนการสอนประจำตอน ก็มีองค์ประกอบคือ ชื่อตอน ชื่อหัวเรื่อง แนวคิด และวัตถุประสงค์

1.3 ส่วนที่เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ เมื่อจัดทำแผนหน่วยและแผนตอนประจำการฝึกอบรมแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การเสนอเนื้อหาสาระในแต่ละเรื่อง

1.4 ส่วนที่เป็นเชิงอรรถและบรรณานุกรม ผู้ผลิตเอกสารชุดฝึกอบรม ลงรายการเอกสารที่อ้างอิงทุกเล่มที่ใช้ในการเขียนงานวิชาการทั้งส่วนที่เป็นเชิงอรรถและบรรณานุกรม

2. แนวการศึกษา ซึ่งจัดเป็นคู่มือการเรียนการสอนประจำชุดฝึกอบรม เอกสารในส่วนที่เป็นแนวการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

2.1 ส่วนที่เป็นรายละเอียดและวิธีการศึกษา ได้แก่ หน้าปก คำนำ สารบัญ รายละเอียด ชุดฝึกอบรม และวิธีการศึกษา

2.2 ส่วนที่เป็นแผนการฝึกอบรม ในส่วนนี้จะนำจากแผนการฝึกอบรมประจำหน่วย และแผนการฝึกอบรมประจำตอน ที่ปรากฏในประมวลสาระมาใส่ไว้

2.3 ส่วนที่เป็นสาระสังเขป คือ ส่วนที่ผู้เขียนสรุปความสำคัญจากเนื้อหาสาระที่เสนอรายละเอียดไว้ในประมวลสาระชุดฝึกอบรมในแต่ละเรื่องหรือแต่ละตอน

2.4 ส่วนที่เป็นกิจกรรมและแนวตอบ เป็นการกำหนดงานหรือภารกิจทุกอย่างให้ผู้รับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติ หลังจากที่ได้ศึกษาเนื้อหาสาระต่างๆ ในประมวลสาระในแต่ละเรื่อง แต่ละตอน แต่ละหน่วยจบแล้ว การกำหนดกิจกรรมจะครอบคลุมกิจกรรมระหว่างเรียนและกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ กิจกรรมทำเรื่องหรือทำตอนจะเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้อบรมนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปแล้วมาตอบ

เมื่อให้ผู้รับการอบรมลงมือประกอบกิจกรรมใดๆ แล้ว ผู้รับการอบรมต้องทราบว่าที่ทำไมหรือตอบไปนั้น ถูกต้องหรือไม่ ผิดพลาดอย่างไร จึงจำเป็นต้องให้ผลย้อนกลับ (Feedback) หรือแนวตอบใน 5 ลักษณะ ดังนี้ (1) เฉลย คือให้คำตอบในกรณีที่มีคำตอบถูกต้องเพียง 1 ชุด เช่น เฉลยคำตอบข้อสอบแบบปรนัย (2) ตอบให้ดูเป็นตัวอย่างโดยใช้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับกิจกรรมที่ได้ทำ เช่น การสรุปหรืออธิบายประเด็นที่กำหนด (3) ชี้แนะวิธีตอบโดยกำหนด “ธง” หรือ “คำหลัก” ที่ต้องกำหนดไว้ในคำตอบ (4) ชี้แหล่งที่จะให้ผู้รับการฝึกอบรมตรวจสอบคำตอบโดยกำหนดหน้าหัวเรื่องและย่อหน้าให้ชัดเจน และ (5) อธิบายลงเทพบันทึกลีลาหรือซีดีเรื่องเพื่อให้ความกระจ่างเพียงพอที่ผู้รับการอบรมจะตรวจสอบได้ว่าตนตอบถูกหรือผิด

1.6 การหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล

เมื่อได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลแล้วจะต้องนำไปตรวจสอบคุณภาพว่ามีคุณภาพหรือไม่ การวิจัยครั้งนี้ หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมโดยยึดหลักกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพชุดอบรมทางไกลของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ดังมีรายละเอียดดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ 2540: 210 - 213)

2.5.1 ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพ การทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล เป็นการตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมทางไกล เพื่อให้ทราบว่าชุดฝึกอบรมทางไกลมี

คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยนำชุดฝึกอบรมทางไกลไปทดลองใช้เบื้องต้น (Tryout) ปรับปรุงและนำไปใช้จริง (Trial Runs หรือ Pilot Testing) จนแน่ใจว่าในแต่ละหน่วยนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.5.2 ความจำเป็นที่ต้องมีการทดสอบประสิทธิภาพ ความจำเป็นที่ต้องมีการทดสอบประสิทธิภาพมี 3 ประการ คือ

(1) เพื่อประกันคุณภาพว่าชุดฝึกอบรมทางไกลมีความเหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกเป็นจำนวนมาก หากมิได้ทดสอบประสิทธิภาพเสียก่อน หากผลิตออกมาแล้วใช้ประโยชน์ไม่ได้ ก็จะเป็นการสิ้นเปลืองทั้งเงินและเวลา

(2) เพื่อแน่ใจว่าผู้รับการอบรมสามารถเรียนจากสื่อการสอนที่มีคุณภาพแล้ว ผู้รับการอบรมในระบบการฝึกอบรมทางไกลมีสิทธิที่จะได้รับประมวลสาระ แนวการศึกษา และสื่อประกอบต่างๆ ที่มีคุณภาพสูง เพื่อให้สามารถเล่าเรียนได้ด้วยตนเอง หากมิได้ทดสอบประสิทธิภาพ สถาบันการฝึกอบรมทางไกลก็ไม่แน่ใจว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลที่ส่งไปให้ผู้รับการอบรมได้ช่วยให้ผู้รับการอบรมเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

(3) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกล การทดสอบประสิทธิภาพทำให้ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจในการปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกลได้อย่างตรงจุด โดยไม่จำเป็นต้องเริ่มทำใหม่ทุกครั้ง ทำให้ประหยัดเงินและเวลา

2.5.3 วิธีการทดสอบประสิทธิภาพ การทดสอบประสิทธิภาพ ทำได้ 2 ระดับ คือ

(1) ทดลองใช้เบื้องต้น เป็นการทดสอบประสิทธิภาพก่อนการทดลองใช้จริงโดยทดสอบประสิทธิภาพที่ผู้ทดลองสามารถนำผลการทดลองใช้เบื้องต้น ไปปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกล ก่อนนำไปทดลองใช้จริง การทดลองใช้เบื้องต้นมีขั้นตอน 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ทดลองแบบเดี่ยว เป็นการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลกับผู้รับการฝึกอบรม 1 คน โดยเริ่มทดลองกับผู้รับการฝึกอบรมระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยผู้ผลิตต้องคอยสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด แล้วนำผลไปปรับปรุงให้ถึงเกณฑ์ ขั้นที่ 2 การทดลองแบบกลุ่มเป็นการทดสอบชุดฝึกอบรมทางไกลที่ปรับปรุงแล้วกับผู้รับการฝึกอบรมอย่างน้อย 6 - 10 คน โดยสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด แล้วปรับปรุงให้ถึงเกณฑ์ และขั้นที่ 3 การทดลองแบบสนาม เป็นการทดสอบชุดฝึกอบรมทางไกลที่ปรับปรุงจากแบบกลุ่มแล้วไปทดสอบกับผู้รับการฝึกอบรม ประมาณ 40 - 100 คน เพื่อนำผลมาปรับปรุงขั้นสุดท้ายก่อนส่งผลิตจำนวนมาก เพื่อจะได้นำไปทดลองใช้จริงในขั้น “Trial Runs” หรือ “Pilot Testing”

(2) การทดลองใช้จริง เป็นการทดสอบประสิทธิภาพ ขั้นที่ 2 โดยการนำชุดฝึกอบรมทางไกลที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาขึ้นไป แล้วรวบรวมข้อมูล เพื่อการปรับปรุงก่อนที่จะผลิตชุดฝึกอบรมทางไกลจำนวนมาก

2.5.4 การกำหนดเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพ การกำหนดเกณฑ์การทดสอบประสิทธิ-ภาพ มี 3 ประเภท คือ

(1) เกณฑ์ความก้าวหน้าในการเรียนได้จากผลต่างระหว่างคะแนนการทดสอบหลังเรียนและการทดสอบก่อนเรียนโดยหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เกณฑ์ที่ตั้งไว้คือพัฒนาการของผู้รับการอบรมเพิ่มโดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 25 หรือเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หรือ .05 แล้วแต่ความยากง่ายของเนื้อหา

(2) เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกับผลลัพธ์ เป็นการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนในแง่ของพฤติกรรมต่อเนื้อหรือกระบวนการ (Evaluation of Process – E₁) คือ พิจารณาจากผลของการประกอบกิจกรรมระหว่างเรียนจากประมวลสาระ โดยการนำผลของการตอบมาให้คะแนนเปรียบเทียบกับประเมินผลลัพธ์ (Evaluation of Products – E₂) คือ พิจารณาจากผลการทดสอบหลังเรียน เกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $E_1/E_2 = 80/80$ หรือ $75/75$ สำหรับเนื้อหาที่เป็นจิตพิสัยหรือทักษะพิสัย การยอมรับประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลไม่ควรต่ำหรือสูงกว่า $\pm 2.5\%$ การยอมรับประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลกำหนดไว้ 3 ระดับ คือ ระดับที่สูงกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกิน 2.5 % ขึ้นไปต้องปรับกิจกรรมและแบบทดสอบแล้วทดลองใหม่ หากค่ายังสูงกว่า 2.5 % ต้องปรับเกณฑ์ให้สูงขึ้น ระดับที่เท่ากับเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลเท่ากับหรือสูงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน $\pm 2.5\%$ และระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าต่ำกว่า 2.5 % สำหรับงานวิจัยนี้ กำหนดค่า E_1/E_2 ไว้ เท่ากับ 80/80

(3) เกณฑ์ด้านคุณภาพ ทำได้จากความพอใจของวิทยากรหรือผู้รับการอบรมที่ได้จากการเรียนด้วยชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่ พัฒนาการในทางที่ดีของคุณลักษณะผู้รับการฝึกอบรม เช่น การหาความรู้ด้วยตนเอง การควบคุมตนเอง การควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ ผู้รับการฝึกอบรมที่เรียนด้วยชุดฝึกอบรมทางไกลในด้านความถูกต้องและการปรุงแต่งเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับผู้รับการอบรม ความมั่นใจของผู้รับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมทางไกล และคุณภาพด้านเทคนิค เกณฑ์ควรตั้งไว้ควรอยู่ในรูปดีมาก (4.50– 5.00) ดี (3.50 – 4.49) หรือเกณฑ์ในรูปแบบอื่นที่สามารถตรวจสอบคุณภาพได้

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เกณฑ์การการทดสอบประสิทธิภาพ แบบเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกับผลลัพธ์

1.7 วิธีการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2555: 12-31 ถึง 12-32) กล่าวว่า การศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่อยู่ในรูปแบบของตำราทางไกล เอกสารการสอนประมวลสาระ แบบฝึกปฏิบัติ และแนว

การศึกษา มีวิธีการที่เสนอแนะคือ ให้ผู้ศึกษาหรือผู้รับการฝึกอบรมจัดตารางการศึกษา เพื่อให้มีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ สัปดาห์ละ 1 หน่วย โดยได้นำเสนอขั้นตอนการศึกษาไว้ 8 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ทำแบบประเมินตนเองก่อนเรียนประจำหน่วย

ขั้นที่ 2 ศึกษาแผนหน่วยและแผนตอน

ขั้นที่ 3 ศึกษาเนื้อหาของแต่ละหัวเรื่อง และบันทึกสาระสำคัญในสมุดบันทึก หรือที่เตรียมพื้นที่ไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดไว้ บางเรื่องมีหนึ่งกิจกรรม บางเรื่องมีมากกว่าหนึ่งกิจกรรม การให้กิจกรรมแก่ผู้รับการอบรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับการอบรมมีส่วนร่วม ในการศึกษาอย่างกระฉับกระเฉง (Active Participation) ที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบคำตอบจากผลย้อนกลับ (Feedback) หรือแนวคำตอบที่อยู่ในรูปแบบของการเฉลยคำตอบ การตอบให้ดูเป็นตัวอย่าง การเสนอแนะวิธีการตอบ การให้แนวทางการตอบ และการชี้แหล่งคำตอบ เมื่อตรวจสอบแล้วผู้รับการอบรมจะได้ผลย้อนกลับทันที (Immediate Feedback) หากตอบถูกก็จะมีความรู้สึกดี ภาคภูมิใจ เรียกว่า ประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ (Success Experience)

ขั้นที่ 6 เมื่อได้ศึกษาครบทุกตอน ทุกหัวเรื่อง ก็ทำแบบประเมินตนเองหลังเรียน ตรวจสอบคำตอบจากเฉลยทั้งก่อนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบว่ามีความก้าวหน้าในการเรียนหรือไม่

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์การเรียนของตนเองจากผลการสอบหลังเรียน หากมีข้อใดสงสัยหรือตอบผิดให้กลับไปตรวจสอบจากตำราหรือเอกสารหรือคู่มือ หากผู้เรียนพบว่าการเฉลยผิดก็อาจกลับไปแก้คะแนน ซึ่งขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

ขั้นที่ 8 ทบทวนเนื้อหาสาระด้วยการลงเขียนโครงร่างเนื้อหาเฉพาะสาระสำคัญ โดยเขียนในรูปแบบจำลองก็ได้

ขั้นตอนการเรียนจากสื่อสิ่งพิมพ์ทั้ง 8 ขั้นตอน เป็นขั้นตอนหลักที่สำคัญมาก หากขาดขั้นตอนใดก็จะทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนด้อยลง อย่างไรก็ตามใน 100 คน จะมีผู้เรียนสำเร็จโดยไม่ทำตามขั้นตอนดังกล่าวเพียง 2-14 คน เท่านั้น ดังนั้น เพื่อความสำเร็จในการศึกษา ผู้เรียนจึงควรปฏิบัติตามขั้นตอนทั้ง 8 ขั้นตอนอย่างเคร่งครัด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2555: 12-32)

โดยสรุปแล้ว วิธีการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลมี 8 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ทำแบบประเมินก่อนเรียน (2) อ่านแผนหน่วยและแผนตอน (3) ศึกษาเนื้อหาพร้อมจดบันทึกสาระสำคัญ (4) ทำกิจกรรมประจำหน่วย หรือประจำตอน (5) ตรวจสอบคำตอบจากผลย้อนกลับ (6) ทำแบบประเมินหลังเรียน หลังจากศึกษาครบทุกหน่วยแล้ว (7) วิเคราะห์การเรียนของตนเองจากผลการทดสอบหลังเรียน และ (8) ทบทวนเนื้อหาสาระด้วยการเขียนโครงร่างเนื้อหา

2. หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

2.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

การเรียนวิชาชีพในประเทศไทยระยะแรกเริ่มขึ้นเป็นรูปแบบอย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในสมัยนั้นเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ซึ่งเป็นเสนาบดี กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ได้พิจารณาเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาสามัญอย่างเดียวนั้น ไม่เป็นการเพียงพอสำหรับประชาชนที่กำลังได้รับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ประเทศไทยเริ่มรับอารยะธรรมจากประเทศทางตะวันตก เช่น การศึกษา การสื่อสาร ดังนั้นรัฐบาลจึงได้นำเสนอโครงการศึกษาด้านอาชีพให้แก่ประชาชน ดังข้อความตอนหนึ่งว่า "ชนิดของการเรียนพิเศษนั้น เป็นการเล่าเรียนนอกเหนือวิชาสามัญ การเล่าเรียนให้ชำนาญเฉพาะสิ่งที่ดีกว่า เช่น ผู้รังวัดแผนที่ ศิลปศึกษา กฎหมายและทางด้านอาชีพช่างอื่นๆ" จากคำกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า การเรียนวิชาชีพได้เริ่มขึ้นแล้ว ดังนั้นในปี พ.ศ. 2455 โครงการแนะแนวทางด้านวิชาชีพให้แก่ประชาชนจึงเริ่มขึ้น โดยมีกิจกรรมชัดเจนให้ประชาชนสนใจวิชาชีพที่รัฐบาลได้จัดการแสดงศิลปหัตถกรรมนักเรียนขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ซึ่งส่วนมากเป็นงานที่แสดงฝีมือของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ และเป็นการแนะนำประชาชนให้มาสนใจวิชาชีพสาขาต่างๆ (กองการศึกษาอาชีพ 2541 : 49)

การจัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นที่กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 โดยจัดตั้งโรงเรียนฝึกฝนอาชีพขึ้น 45 แห่ง ทั่วทั้งภูมิภาคของประเทศไทย และได้รับความช่วยเหลือทางด้านอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร จากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา (USOM) ในปี พ.ศ. 2515 โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ของกรมอาชีวศึกษา ได้โอนไปสังกัดกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญ ซึ่งต่อมาได้ยกฐานะเป็นภาศึกษานอกโรงเรียน มีบางโรงเรียนที่กรมอาชีวศึกษาขอสงวนไว้ ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสารพัดช่าง เช่น โรงเรียนสารพัดช่างเชียงใหม่ โรงเรียนสารพัดช่างอุบลราชธานี โรงเรียนสารพัดช่างชลบุรี และโรงเรียนสารพัดช่างสงขลา เป็นต้น (สุนทร โคตรบรรเทา 2526 : 61-62)

ปี พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะโรงเรียนสารพัดช่าง เป็น "วิทยาลัยสารพัดช่าง" เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนได้หลายรูปแบบ ทั้งใน

ระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จนปัจจุบันมีจำนวน 54 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2549 : 14)

2.2 หลักการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น เป็นหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่กรมอาชีวศึกษาพัฒนาขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่ประสงค์จะนำความรู้ ความชำนาญที่ได้รับไปประกอบอาชีพ ทั้งในสถานประกอบการและอาชีพส่วนตัว หรือนำไปปรับปรุงงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือเพิ่มเติมความรู้พิเศษสามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตประจำวันหรือถ่ายโอนหน่วยกิต หน่วยการเรียน ไปสู่หลักสูตรในระบบโรงเรียนที่ตนกำลังศึกษาอยู่ หลักสูตรนี้จะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นหนักในภาคปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีประสบการณ์จริง สามารถนำไปปฏิบัติงานได้เมื่อจบหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ได้ตามความสนใจ ความถนัดและตามความสามารถ รูปแบบของหลักสูตรจัดเป็นกลุ่มวิชาที่เรียนจบในตัวเองในเวลาสั้น ตั้งแต่ 30 - 225 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนวันละ 3 ชั่วโมง และเปิดเรียนวันละ 3 รอบ คือ รอบเช้า เวลา 09.00 - 12.00 น. รอบบ่าย เวลา 13.00 - 15.00 น. และรอบค่ำ เวลา 17.00 - 20.00 (กรมอาชีวศึกษา 2540 : ก1)

2.3 กรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พ.ศ. 2551

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 เป็นหลักสูตรที่กรมอาชีวศึกษาพัฒนามาจากหลักสูตร พุทธศักราช 2524 พุทธศักราช 2533 เพื่อให้เหมาะสมกับตลาดแรงงาน เทคโนโลยี และความต้องการของผู้เรียน (กรมอาชีวศึกษา 2540: 1-3) โดยกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 ไว้ ดังนี้

หลักการ

หลักการของหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2540 เพื่อให้สถานศึกษาใช้ฝึกอบรมวิชาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ที่ประสงค์จะนำความรู้ ความชำนาญที่ได้รับไปประกอบอาชีพ ทั้งในสถานประกอบการและอาชีพส่วนตัว หรือนำไปปรับปรุงงานที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือเพิ่มเติมความรู้ที่สามารถนำไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตประจำวัน หรือถ่ายโอนหน่วยกิตการเรียนไปสู่ระบบโรงเรียนที่ตนกำลังศึกษาอยู่ได้ โดยเน้นหนักในภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้มีประสบการณ์จริงสามารถนำไปปฏิบัติงานได้เมื่อจบหลักสูตร รูปแบบหลักสูตรนี้จะแบ่งเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชาออกเป็นรายวิชาที่จบในตัวเอง ซึ่งผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ได้ตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน เป็นหลักสูตรที่กรมอาชีวศึกษาพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสฝึกวิชาชีพตามที่ตนต้องการ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามความถนัดและความสนใจ
2. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้ว ได้มีโอกาสศึกษาเทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถนำไปพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น เป็นการยกระดับการทำงานและเพิ่มพูนรายได้
3. เพื่อเปิดโอกาสให้แก่บุคคลที่มีอาชีพอยู่แล้ว แต่ประสงค์จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นเข้ามาศึกษาและฝึกวิชาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ
4. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ที่สนใจเลือกเรียนวิชาชีพตามหลักสูตรนี้ เมื่อจบหลักสูตร สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนไปสู่ระบบโรงเรียนที่ตนเองศึกษาอยู่ได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนแนวทางในการประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โครงสร้างหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พุทธศักราช 2540

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แบ่งไว้ 4 ประเภทวิชา คือ

1. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เช่น วิชาช่างเดินสายไฟฟ้าภายในบ้าน ช่างพิมพ์ออฟเซต เป็นต้น
2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม เช่น วิชาบัญชี วิชาการตลาด เป็นต้น
3. ประเภทวิชาศิลปกรรม เช่น ช่างภาพ ช่างออกแบบโฆษณา เป็นต้น
4. ประเภทวิชาคหกรรม เช่น วิชาการจัดดอกไม้สด วิชาช่างเสริมสวย เป็นต้น

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 มาตรา 12 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 และเพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องกับมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงอนุมัติกรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้

1. ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2549 เรื่อง "กรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน"

2. ให้ใช้กรอบมาตรฐานหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการฉบับนี้ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นทุกประเภทวิชา โดยกำหนดสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิการศึกษา วิชาชีพในแต่ละวิชา

3. กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ กำหนดให้มีสมรรถนะ ในสายอาชีพไม่น้อยกว่าหนึ่งหน่วยสมรรถนะจากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ ตรงตาม ความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการ ชุมชน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ดำเนินการและตรวจสอบอย่างเป็นระบบในระดับผู้ปฏิบัติงานเฉพาะทาง ปฏิบัติงานอาชีพ ในขอบเขตที่กำหนด และนำไปพัฒนางานอาชีพหรือการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีคุณธรรมและ จริยธรรม

4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งเน้นผลิตผู้ที่มีสมรรถนะเฉพาะทางในการประกอบ อาชีพ พัฒนาอาชีพเดิม หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ ในลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต

5. การจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ โดยจัดแบบเปิดหรือยืดหยุ่น เพื่อให้ได้หน่วยสมรรถนะของอาชีพ

6. โครงสร้างหลักสูตร เป็นลักษณะหน่วยสมรรถนะหรือกลุ่มหน่วยสมรรถนะของอาชีพนั้นๆ ที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ

7. คุณสมบัติของผู้เรียนหรือผู้เข้ารับฝึกอบรม เป็นผู้มีความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์ ตามข้อกำหนดของหลักสูตรนั้นๆ

8. คุณสมบัติผู้สอน เป็นผู้มีความรู้ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่กำหนด และหรือมี สมรรถนะในอาชีพนั้นๆ

9. เกณฑ์การประเมินสมรรถนะและการสำเร็จการศึกษา เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการจัด การศึกษาและการประเมินผลหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

10. ชื่อคุณวุฒิการศึกษา ทประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ

11. การประกันคุณภาพหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพหลักสูตรไว้ให้ ชัดเจน อย่างน้อยประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ

11.1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง

11.2 การบริหารหลักสูตร

11.3 ทรัพยากรประกอบการฝึกอบรม

11.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและชุมชน

12. การกำหนดหลักสูตรและอนุมัติ

12.1 การอนุมัติกรอบมาตรฐานหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

12.2 การอนุมัติหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษา

13. การพัฒนาหลักสูตร ให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร ประเมินหลักสูตร ปรับปรุงมาตรฐาน และคุณภาพการฝึกอบรม ตามความเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะ

14. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2551

2.4 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในปัจจุบันจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเป็นงาน อาชีพเฉพาะทาง ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์อาชีพที่ทำงานจริงๆ ในแต่ละอาชีพ ระบุสมรรถนะที่นักศึกษา ได้รับจากอาชีพนั้นๆ (สำนักมาตรฐานอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2549) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.4.1 สำรวจความต้องการอาชีพในท้องถิ่น

ในการที่จะเปิดสอนวิชาชีพใดนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือความไม่พร้อมต่างๆ ทั้งของตัวหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และที่สำคัญคือ ผู้จบการฝึกวิชาชีพแล้วสามารถทำงานได้จริงและมีงานทำจริง ซึ่งขั้นตอนในการสำรวจความต้องการอาชีพในท้องถิ่นประกอบด้วย

1) กำหนดชื่ออาชีพเฉพาะทางสำหรับหลักสูตรฝึกอบรมที่จะเปิดสอน คือ ชื่อของงานที่เรียกกันอยู่โดยทั่วไปซึ่งจะเป็นสิ่งที่บอกถึงลักษณะของอาชีพเฉพาะทาง ซึ่งชื่อเหล่านี้มีให้เห็นอยู่ในโลกอาชีพ สำหรับตัวอย่างด้านล่างนี้เป็นชื่ออาชีพที่ต้องการคนงาน ที่ได้รับการฝึกอบรมมาจากการเรียนอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาในระบบและจากการฝึกอบรม โดยการฝึกงานในสถานประกอบการ ดังเช่น

- ช่างไม้ตกแต่ง
- ช่างท่อสุขภัณฑ์
- คนเลี้ยงวัวในฟาร์ม
- ช่างเทคนิคงานอิเล็กทรอนิกส์
- พนักงานรับจ่ายเงิน
- คนดูแลเด็กเล็ก
- ช่างติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์
- พนักงานบันทึกข้อมูล
- กู้ทำอาหารตามสั่ง
- ช่างทำเครื่องมือและตาย
- พนักงานขายเครื่องมือการผ่าตัด

2) หาข้อมูลเพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพที่จะมาพัฒนาหลักสูตร

เมื่อได้รายการชื่ออาชีพเฉพาะมาแล้วการที่จะคัดเลือกมาจัดทำเป็นหลักสูตร ฝึกอบรมนั้นจะต้องมีหัวข้อการพิจารณาคัดเลือกว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งมีตัวอย่างข้อพิจารณาดังนี้

(1) อาชีพนี้ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาจากการฝึกอบรมหรือเรียนในระบบ (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ, ปวช, ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง, ปวส.) หรือไม่

(2) ผู้พัฒนาหลักสูตรมีอำนาจหรือได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย ข้อบังคับ กฎที่จะจัดการฝึกอบรมคนงานเพื่อเข้าสู่อาชีพนั้นหรือไม่ (บางอาชีพจะต้องได้รับอนุญาตจากสมาคมวิชาชีพ)

(3) มีข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับปริมาณการจ้างงานอาชีพนี้ ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตเพียงพอหรือไม่

(4) มีข้อมูลบ่งชี้แน่ชัดว่ามีผู้ต้องการสมัครเข้าฝึกอบรมเพื่อเข้าประกอบอาชีพนี้เพียงพอหรือไม่

(5) อาชีพนี้เป็นระดับขั้นต้นของสาขาอาชีพและไม่ใช่อะไรระดับขั้นก้าวหน้า สำหรับคนงานใช้ฝึกในช่วงการทำงานใช้หรือใหม่

(6) มีครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติและความชำนาญในอาชีพนั้นหรือไม่

(7) มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์เพียงพอหรือจัดหาได้ครบเมื่อจะเปิดหลักสูตรหรือไม่

(8) จะมีปริมาณผู้จบการศึกษาที่ต้องการเข้าฝึกอาชีพนี้เพียงพอหรือไม่ ถ้ามีหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพอื่นที่ใกล้เคียงกันเปิดเพิ่มขึ้นมาอีก

2.4.2 กำหนดคุณลักษณะอาชีพหรือการเขียนคำอธิบายลักษณะงานที่ต้องการ

1) คำอธิบายลักษณะงานคืออะไร ? คำอธิบายลักษณะงานจะเป็นคำบรรยายอย่างย่อ ๆ ซึ่งจะบรรยายถึงกิจกรรมหลักที่คนงานจะต้องปฏิบัติในการประกอบอาชีพนั้นๆ รวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

(1) สภาวะหรือเงื่อนไขการทำงานทั่วไป โดยเฉพาะสภาพการทำงานที่มีความเสี่ยง (ต้องแจ้งไว้)

(2) ลักษณะหรือสภาพของอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่คนงานต้องปฏิบัติ (เฉพาะเครื่องมือที่พิเศษ)

(3) ความสามารถพิเศษ ความถนัด ลักษณะเฉพาะที่ต้องการในการปฏิบัติงานอาชีพนั้นให้สำเร็จ

(4) ระดับความต้องการการฝึกอบรม

(5) ต้องมีข้อบังคับพิเศษหรือใบอนุญาตหรือไม่

(ดูแบบฟอร์ม คำอธิบายลักษณะงาน (Job Description) ที่ภาคผนวก จ)

2.4.3 วิเคราะห์อาชีพและเขียนรายการงานเฉพาะด้านทักษะหรือที่เรียกว่าสมรรถนะ ซึ่งจะได้จากการวิเคราะห์อาชีพที่ทำกันจริง ๆ ในการประกอบอาชีพโดยทั่วไป รายการข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างของสมรรถนะซึ่งนายจ้างหรือลูกค้าจะจ่ายเงินให้เมื่องานสำเร็จ

ตัวอย่าง : สมรรถนะของอาชีพต่างๆ

- นวดแผนไทย
- ติดตั้งชุดกุญแจ
- ทำแผ่นเพลตพิมพ์
- ประกอบเครื่องยนต์ในรถยนต์
- ขจัดสิ่งสกปรกอยู่ในท่อน้ำทิ้ง
- ตัดผม
- พิมพ์ซองจดหมาย
- กลึงเรียว
- เติมโพรงบนแท่งโลหะให้เต็ม
- ตัดเย็บเสื้อผ้า

จะสังเกตได้ว่าไม่มีข้อใดของสมรรถนะเหล่านี้กล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะของ คนงาน ทุกข้อแสดงถึงการปฏิบัติงานที่มีคุณค่าเพราะทุกผลลัพธ์ของผลผลิตหรือบริการมีคุณภาพ พอที่จะทำให้นายจ้างหรือลูกค้าเต็มใจที่จะจ่ายเงินให้ (เพราะขณะนี้กำลังวิเคราะห์หว่าอาชีพว่าจะต้อง ทำงานอะไรบ้างในอาชีพนี้)

ให้พิจารณาหลักสูตรการซ่อมตัวถังรถยนต์นี้

<p>ให้พิจารณาหลักสูตรการซ่อมตัวถังรถยนต์นี้</p> <p>ภาคเรียนที่ 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 1 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 1 3. คณิตศาสตร์ประยุกต์ 1 <p>ภาคเรียนที่ 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 2 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 2 3. งานเชื่อมโลหะตัวถังรถ 	<p>ภาคเรียนที่ 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 3 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 3 3. งานสีตัวถังรถยนต์ 1 4. วัสดุอุตสาหกรรม <p>ภาคเรียนที่ 4</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 4 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 4 3. งานสีตัวถังรถยนต์ 2 	<p>ภาคเรียนที่ 5</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 5 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 5 3. งานไฟฟ้ารถยนต์ <p>ภาคเรียนที่ 6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทดลองตัวถังรถยนต์ 6 2. ทฤษฎีตัวถังรถยนต์ 6
--	---	--

แล้วเปรียบเทียบกับหลักสูตรการฝึกอบรมที่มาจากรายการสมรรถนะหรือความสามารถของ ผู้ฝึกที่มาจากการวิเคราะห์อาชีพจะเห็นความแตกต่าง ถ้ามว่าเอกสารอันไหนน่าจะมี ความหมายมากกว่ากัน

<p>แล้วเปรียบเทียบกับหลักสูตรการฝึกอบรมที่มาจากรายการ สมรรถนะหรือความสามารถของ ผู้ฝึกที่มาจากการวิเคราะห์ อาชีพจะเห็นความแตกต่าง ถ้ามว่าเอกสารอันไหนน่าจะมี ความหมายมากกว่ากัน A การซ่อมส่วนโลหะแผ่นที่เสียหาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผลัก(กด) โลหะแผ่นที่เสียหาย 2. ดึงโลหะแผ่นที่เสียหาย 3. ทำให้โลหะแผ่นหดตัวด้วยความร้อน 4. ซ่อมส่วนเสียหายด้วยสีโป๊วพลาสติก 5. ซ่อมส่วนเสียหายด้วยตะกั่วโป๊ว 	<p>E เปลี่ยนตัวถังรถส่วนโลหะแผ่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เปลี่ยนและจัดแนวประตู 2. เปลี่ยนและจัดแนวเพนเดอร์ 3. เปลี่ยนและจัดแนวโครงฝากระโปรง 4. เปลี่ยนกรอบตะแกรง 5. เปลี่ยนกันชน
---	---

B เปลี่ยนกระจก 1. เปลี่ยนกระจกกันลม 2. เปลี่ยนกระจกประตู 3. เปลี่ยนกระจกหน้าต่างระบาย	F -----
--	---------

1) การวิเคราะห์อาชีพ เป็นการบรรยายความสามารถของบุคคลในอาชีพที่ประกอบด้วยภาระบุและเขียนรายการ การทำงานที่มีคุณค่าที่บุคคลผู้มีความสามารถทำจริงๆ และได้รับค่าตอบแทนในการทำงานนั้น มีความจำเป็นมากในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพราะรายการงานเฉพาะจะช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นได้เรียนรู้สิ่งที่ต้องทำจริงในอาชีพ ทำให้ประสบความสำเร็จต่อไป ดังนี้

- (1) งานเฉพาะที่ปฏิบัติจริงในอาชีพ (จะทำให้เกิด)
- (2) หลักสูตรฝึกอบรมที่ขึ้นอยู่กับงานเฉพาะเหล่านั้น (จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรม)
- (3) จบการศึกษาจากหลักสูตรที่ทำจากงานเฉพาะ แล้วเข้าสู่อาชีพในฐานะคนงานที่มีความสามารถ

2) วิธีการระบุมรรถนะหรือการระบุงานเฉพาะ มีวิธีการหลายวิธีที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการระบุงานเฉพาะที่ปฏิบัติอยู่ในอาชีพ ดังนี้

- (1) ออกไปสังเกตการประกอบอาชีพของบุคคลในช่วงเวลาหนึ่งและบันทึกงานเฉพาะที่ปฏิบัติจริงๆ
- (2) นำร่างรายการงานเฉพาะที่ได้จากความรู้ในงานอาชีพของบุคคลและแหล่งอื่น ๆ ไปให้บุคคลจากอาชีพนั้นๆ ทวนสอบรายการนั้นให้เป็นไปตามจริง ขั้นแรกจะระบุงานแบ่งระดับอาชีพอย่างกว้างๆ หรือแบ่งเป็นชนิดหรือแบ่งเป็นกลุ่มของงานเฉพาะที่ปฏิบัติในอาชีพที่เรียกว่า **หน้าที่** ขั้นที่ 2 ย้อนกลับไประบุงานเฉพาะที่ทำจริงๆ ในทุกหน้าที่ที่แบ่งไว้ โดยศึกษาจากแหล่งต่างๆ เช่น คำบรรยายอาชีพ หนังสือคู่มือและข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ข้อมูลที่โฆษณาของสหพันธ์ ตารางวิเคราะห์อาชีพที่พัฒนาใหม่จากอุตสาหกรรม และที่ 3 นำข้อมูลที่ได้ไปให้บุคคลในอาชีพนั้นทวนสอบ

สำหรับหน้าที่จะไม่ใช้สมรรถนะเป็นเพียงกลุ่มงานเฉพาะ เหมือนกับที่รวมของงานเฉพาะ
ดังนี้

อาชีพ : ช่างทอสุขภัณฑ์	
ระดับอาชีพอย่างกว้างๆ ที่ปฏิบัติในงานอาชีพ หรือ หน้าที่ (Duty)	<ul style="list-style-type: none"> • งานทอสุขภัณฑ์ฝัง • งานทอสุขภัณฑ์ลอย • งานติดตั้งอุปกรณ์ท่อและเครื่อง สุขภัณฑ์ • งานซ่อมบำรุงทอสุขภัณฑ์
อาชีพ : เสมียนร้านค้าปลีก	
ระดับอาชีพอย่างกว้างๆ ที่ปฏิบัติในงานอาชีพ หรือ หน้าที่ (Duty)	<ul style="list-style-type: none"> • งานตรวจสอบรายการสินค้าคงคลัง • งานจัดเตรียมอาหารสำหรับการตลาด • งานจัดเตรียมผลิตภัณฑ์สำหรับการ การตลาด • งานจัดทำพัสดุค้าปลีกทางสรรพสินค้า

ข้อแนะนำ

1. บางอาชีพจะประกอบด้วยหน้าที่มากประมาณ 10 ถึง 15 หน้าที่ บางอาชีพมีเพียง 1 ถึง 2 หน้าที่ และอาชีพเฉพาะบางอาชีพ เช่น พนักงานพิมพ์ดีด มีเพียงหน้าที่เดียว

2. การเขียนประโยคแสดงหน้าที่จะต้องเริ่มต้นด้วยรูปของคำนามที่แสดงการกระทำ (ภาษาอังกฤษใช้กริยาเติม “ing”) ภาษาไทยใช้ “การ” หรือ “งาน” นำหน้าประโยค

ส่วนงานเฉพาะจะเป็นงานเฉพาะด้านทักษะซึ่งจะเขียนดังตัวอย่างด้านล่างนี้

อาชีพ	: บุคลากรส่วนขาย	: นักเทคนิคเวชกรรมฉุกเฉิน
หน้าที่	: การจำหน่ายสินค้า	: การรักษาบาดแผล
งานเฉพาะใน 1 หน้าที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขายสินค้าเงินสด 2. คิดค่าใช้จ่ายในการขาย 3. ระบุส่วนที่จะนำมาทดแทน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ผ้าพันแผลกับบาดแผลเปิดในยาม คับขัน 2. แต่งบาดแผลด้วยสารอินทรีรี่

4. ส่งช่องทางโทรศัพท์	3. เข้าเผือก
5. จัดเตรียมการแสดงสินค้า	4. ทำให้กระดุกสันหลังไม่ขยับเขยื้อน
6. ตรวจสอบเงินสดที่บันทึกไว้	5. รักษาอุณหภูมิล้างสำหรับอันตรายต่อตา
	6. ดูแลรักษาอาการแตกของซีโครง

ในการระบุงานเฉพาะด้านทักษะที่เป็นส่วนย่อยของหน้าที่ ซึ่งเป็นส่วนที่จะต้องปฏิบัติจริงในการทำงานอาชีพ จะต้องระบุทักษะหรืองานเฉพาะที่ต้องปฏิบัติในงานอาชีพสำหรับให้นายจ้างหรือลูกค้าเต็มใจที่จะจ่ายค่าแรงเท่านั้นยังไม่ต้องคำนึงถึงความรู้และคุณธรรม

การเขียนงานเฉพาะ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับไม่เขียนเฉพาะเจาะจงเกินไปหรือกว้างจนเกินไป ดังนี้

1. เป็นหน่วยที่สมบูรณ์ของงานที่ปฏิบัติในอาชีพ เมื่อทำเสร็จรู้สึกว่าได้ทำสำเร็จแล้วหรือไม่?
2. มีการกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของงานหรือไม่?
3. งานอาจแตกออกเป็นหลายขั้นตอนของกระบวนการจากเริ่มต้นจนจุดสุดท้ายหรือไม่?
4. อาจเหมือนกับการมอบหมายงานให้คนงานทำในงานอาชีพหรือไม่?
5. เริ่มต้นประโยคด้วยคำกริยาแสดงการกระทำ (Present tense)
6. สามารถใช้เวลาเรียนปกติ 6 ถึง 30 ชั่วโมงหรือไม่?

2) องค์ประกอบของประโยคที่เขียนงานเฉพาะ ในการเขียนประโยคงานเฉพาะต่ำสุดประกอบด้วย 2-3 ส่วน ดังตัวอย่างที่เป็นประโยคที่ถูกต้องและเป็นหน่วยงานที่สมบูรณ์ในแต่ละรายการ

การปฏิบัติ	สิ่งที่นำมาใช้/ผลิตขึ้น	ชื่อแม่หรือเงื่อนไข
พิมพ์	ตัวอักษร	จากคำบอก
ประกอบ	ข้อต่อ	ท่อ พีวีซี
ถอดเปลี่ยน	เพลาชับ	รถขับเคลื่อนสี่ล้อ

2.4.4 วิเคราะห์งานเฉพาะและเขียนรายการงานเฉพาะด้านความรู้ การวิเคราะห์งานเฉพาะเป็นการแยกงานเฉพาะออกมาเป็นส่วนประกอบย่อยเป็น **ขั้นตอน** ประกอบด้วยความรู้และเจตคติ ผลการวิเคราะห์งานเฉพาะคือ รายละเอียดของรายการทักษะเฉพาะ ความรู้และเจตคติที่ต้องการสำหรับบุคคลในการปฏิบัติงานเฉพาะอย่าง มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ ส่วนประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์งานเฉพาะจากแบบฟอร์ม 4 นี้จะกลายเป็น **เนื้อหา** ด้านความรู้ ที่จะใช้ในการ

สอนให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้เรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและกิจนิสัยที่จำเป็นในการทำงานเฉพาะแต่ละงาน โดยรวบรวมจัดทำเป็นงานเฉพาะด้านความรู้

(ดูแบบฟอร์ม แบบวิเคราะห์งานเฉพาะ ที่ภาคผนวก จ)

(3) ออกไปพบกลุ่มบุคคลจากอาชีพนั้นๆ แล้วร่วมกันระบุงานเฉพาะที่ปฏิบัติหรือการใช้วิธีดาคัม (DACUM) ซึ่งพัฒนาจากประเทศแคนาดา กระบวนการ ดาคัม เป็นกระบวนการที่นำบุคคลในวิชาชีพหนึ่งประมาณ 8-12 คน พร้อมด้วยผู้นำที่มีประสบการณ์ (Facilitator) เป็นผู้ระดมสมองบุคคลทั้งหมดโดยให้ทุกคนระบุงานที่ทำอยู่จริงๆ ทีละคน วนไปหลายๆ รอบแล้วจึงทวนสอบว่าสิ่งที่ระบุงานทั้งหมดสิ่งใดเป็นงานกว้าง ๆ ที่เรียกว่าหน้าที่ (Duty) สิ่งใดเป็นงานที่เจาะจงที่เรียกว่า งานเฉพาะ (Task) ที่ต้องปฏิบัติในงานอาชีพนั้น ส่วนสิ่งใดที่เจาะจงมากลงไปอีกอาจเป็นสิ่งที่เรียกว่าขั้นตอน (Step) ซึ่งอาจจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์งานเฉพาะ (Task Analysis) ต่อไปได้ แผนผังดาคัมที่เสร็จสมบูรณ์จะเป็นเหมือนกับรายการงานเฉพาะซึ่งแผนผังดาคัมที่พัฒนาเสร็จแล้วของอาชีพต่างๆ อาจมีอยู่ที่สถานศึกษาวิชาชีพหรือสมาคมวิชาชีพต่างๆ

(ดูแบบฟอร์ม รายการวิเคราะห์อาชีพ / งานเฉพาะ ที่ภาคผนวก จ)

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็นการแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่างๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้น อาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยม ที่ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน ซึ่งการแสดงออกนี้จะขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลอาจจะมีความเห็นเหมือนกันหรือต่างกันได้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับความคิดเห็น ทั้งจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ได้แนวคิด ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

มีนักวิชาการให้ความหมายของความคิดเห็นไว้หลากหลาย ดังนี้

กิติวัฒน์ กัดก้อน (2550: 13) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสิ่งหนึ่ง จะทำให้เราทราบถึงความเชื่อ ความรู้สึกและการพิจารณาต่างๆ ของบุคคลเหล่านั้นที่ได้แสดงออกมา เพื่อประโยชน์ต่อการตอบสนองความต้องการของทั้งผู้แสดงและผู้รับความคิดเห็น

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน 2542: 246) ได้บัญญัติคำว่าความคิดเห็นซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

2. ทักษะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่า แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิภริยาสนับสนุน หรือเป็นปฏิบัติกับต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

ประวิทย์ ทองไชย (2551: 6) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกของบุคคลทั้งอย่างผิวเผิน หรือลึกซึ้งขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นแสดงออกมาทั้งอุปนิสัยและพฤติกรรมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม

ปิติวัฒน์ สະสม (2553: 26) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้สึกร ะสบการณ์ และสภาพแวดล้อมขณะนั้นเป็นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในทางที่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ซึ่งอาจเป็นคำพูดหรือการเขียนก็ได้ อาจถูกต้องหรือไม่ก็ได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

ราชบัณฑิตยสถาน (2552: 226) ให้ความหมายของความคิดเห็น เป็นทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2538 : 735-736) ได้กล่าวว่า ความเห็น (ทิว) หมายรวมถึง ความเชื่อถือ ลัทธิ ทฤษฎี ความเข้าใจตามนัยเหตุผลข้อที่เข้ากับความเข้าใจของตน หลักการที่เห็นสมควร ข้อที่ถูกใจ ข้อที่เชิดชูเอาไว้ ความใฝ่นิยมหรือที่ปัจจุบันเรียนว่าค่านิยม รวมไปถึงอุดมการณ์ แนวทัศนในการมองโลกและชีวิต ที่เรียกว่า โลกทัศน์และชีวทัศน์ต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติพื้นฐานที่สืบเนื่องจากการเก็บความเข้าใจและความใฝ่นิยมเหล่านั้น ถ้าจะจัดเข้าเป็นพวกๆ ก็คงมี 2 ระดับ คือ ความเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่า ดี ไม่ดี ควรจะเป็น เป็นต้น

ล้อม แยมสุวรรณรัตน์ (2550: 7) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก โดยอาศัยพื้นฐานที่ได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์รวมถึงสภาพแวดล้อมมาเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียน และอาจแสดงได้ทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งนี้ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

วันวิสาข์ ขำแสง (2552: 19) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งจะเป็นการอธิบายเหตุผลเฉพาะบุคคล อาจจะมีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับบุคคลอื่นๆ ก็ได้

โคลาซา (Kolasa อ้างถึงใน นันทา ดิงสมบัติยุทธ 2538: 21) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผล สิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ หรือเป็นการแสดงออกถึงการลงความเห็นของบุคคลหนึ่งในข้อเท็จจริง

เบสท์ (Best 1977: 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

แมรี่ แอล กู๊ด (Marry L. Good, 2006: 17) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้หลายความหมาย ได้แก่

1. ความหมายทั่วไป หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อพิจารณา ความรู้สึกหรือทัศนคติที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์อย่างแน่นอน และยังขาดน้ำหนักทางเหตุผลหรือการวิเคราะห์หรือกล่าว กว้างๆ ได้ว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าความรู้
2. ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพิจารณาหรือการวินิจฉัยอย่างมีแบบแผนจากแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่เชื่อถือได้
3. ความคิดเห็นสาธารณะ หมายถึง การพิจารณาหรือข้อวินิจฉัยรวมๆ ของกลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือข้อเท็จจริง

ลูเธอร์ ฟรีแมน (Luthans Freeman, 1995: 609) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะตอบสนองต่อบุคคล สถานการณ์ วัตถุประสงค์และความคิดเห็น โดยมีลักษณะที่คงที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และมีรูปแบบการตอบสนองอย่างเดียวกัน

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นของท่านทั้งหลาย ผู้วิจัยสรุปความหมายของความคิดเห็นได้ดังนี้ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านเจตคติ ความรู้สึก ทัศนคติความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบกับตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลัง ความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ อาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วย เฉยๆ หรือไม่เห็นด้วยก็ได้

สำหรับการวิจัยนี้ผู้วิจัยให้นิยามไว้ว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นของครูในการตอบแบบสอบถาม ครอบคลุมประเด็น เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับผู้ศึกษา เนื้อหาสาระมีความเหมาะสมกับกิจกรรมตามที่กำหนดให้ทำ การลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล และความเหมาะสมของชุดฝึกอบรมโดยภาพรวม เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมทางไกลมีประโยชน์ต่อ

การปฏิบัติงาน ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของเนื้อหาของแต่ละตอนมีความเหมาะสม กิจกรรมหลังการศึกษามีความชัดเจนและเข้าใจง่าย

3.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

เบสท์ (Best 1977: 17) กล่าวว่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่างๆ ส่วนมากจะใช้วิธีวิจัย ได้แก่ การสอบถาม ซักถาม บันทึกและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล ซึ่งเบสท์ได้เสนอแนะว่า “วิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะสามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้หรือไม่ หรือในการวางนโยบายใดๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้ผู้บริหารเห็นควรหรือในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป”

เฟลดแมน (Feldman 1971: 53) กล่าวว่า การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อ และความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็น จะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

สรุปความสำคัญของความคิดเห็นได้ว่า ความคิดเห็นนี้ มีความสำคัญในการกำหนดแบบแผนการวางนโยบายต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบาย หรือล้มเลิกนโยบาย เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ซึ่งได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นและรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องคล้ายคลึงหรือเหมือนกันเสมอไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อมปัจจัยพื้นฐานและมีผู้เสนอความคิดไว้พอสรุปได้ดังนี้

กิติวัฒน์ กัดก้อน (2550: 14) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลไว้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ ความครบถ้วนสมบูรณ์และอวัยวะต่างๆ รวมทั้งคุณภาพของสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ในด้านต่างๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคล เรื่องราวต่างๆ ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้จากบุคคลในสังคม หรือเกิดจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะยอมรับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำบุคคลนั้นเกิดความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2540: 50) ได้กล่าวว่า อายุ มีผลต่อเจตคติของบุคคลส่วนใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ยาก ซึ่งทำให้มีผลต่อเจตคติของเขาเอง นอกจากอายุแล้วยังมีตัวแปรอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ปฏิกริยาของบุคคลต่อสิ่งเร้า ข่าวสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกันจะมีปฏิกริยาไม่เหมือนกัน ผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความคิดย่อมแตกต่างกันไปด้วย

รัชณี พิทักษ์ญาติ (2546: 20) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลมากต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลนั้นๆ มีความรู้เรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น คนที่มีความรู้มากก็จะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล

1.2 ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในการยอมรับต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป เช่น ความเชื่อในการนับถือศาสนา เป็นต้น

1.3 สถานภาพทางสังคม หมายถึง สิทธิและหน้าที่ที่มีต่อผู้อื่น และต่อสังคมหรือกลุ่มเป็นส่วนรวม

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบของงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 การอบรมของครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนหรือรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ และความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อบุคคลอย่างมาก เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใดก็จะต้องยอมรับ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น และในที่สุดก็มักจะมีความคิดเห็นคล้อยตามไปกับกลุ่มและสังคมนั้นด้วย

2.3 สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะเป็นสิ่งที่สร้างความคิดทั้งทางด้านบวก และด้านลบ โอสแคมป์ (Oskamp 1977: 119 – 133) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะทำให้เกิดความคิดเห็น สรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระวิทยา (Genetic and Physiological Factors) เป็นปัจจัย ตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้รับการพูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ ปัจจัยด้านสรีระร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กเล็กที่ได้ลองกินช็อคโกแล็ต จะมีความรู้สึกชอบ เนื่องจากช็อคโกแล็ตหวาน อร่อย ทำให้เด็กมีความรู้สึกต่อช็อคโกแล็ตที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆ ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดัน จากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องและครอบครัว

3.4 ประเภทของความคิดเห็น

ชัตติยา ภัทรพรพันธ์.(2551) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ

4.4.1 ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางในทิศทางบวกสุด ได้แก่ความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นที่รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

4.4.2 ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ ความเข้าใจในทางที่ดีชอบ ยอมรับ

3.5 การวัดความคิดเห็น

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่า การวัดความคิดเห็นนั้น มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531: 3) ได้กล่าวถึงมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ใช้กันอยู่แพร่หลายในปัจจุบันมี 4 วิธี คือ

1. วิธีของเธอร์สโตน (Thuston's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็น scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ เอส ดี สเกล (Semantic Differential Scale: S-D.Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี-เลว, ชยัน-ชี้เกียจ เป็นต้น

4. วิธีของไลเคิร์ท (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 4 หรือ 5 คำตอบ และ

ให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกวัดความคิดเห็น โดยวิธีของไลเคิร์ท

ซาโตรอชนี (Zadrozny 1959) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้าและการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นโดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามตอบแบบสอบถาม

เบสท์ (Best 1977: 171) กล่าวว่า วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกความคิดเห็นก็คือ การแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อคำถาม เพราะจะทำให้เห็นว่าบุคคลมีความคิดเห็นออกมาในลักษณะใด การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปบุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวม หรือเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็น และระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิริวรรณ ศรีพหล (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สำหรับครูสังคมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา (2) พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา สำหรับครู สังคมศึกษา และ(3) ทดสอบประสิทธิภาพระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา สำหรับครูสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (1)ครูสังคมศึกษาให้ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มว่า การจัดการเรียน การสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการจัดการระบบการเรียน การสอน และมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่อไป (2) ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา สำหรับครูสังคมศึกษา โดยภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าเป็นระบบที่มีองค์ประกอบ และขั้นตอนชัดเจน เป็นลำดับต่อเนื่อง และเป็นระบบการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ (3) การตรวจสอบและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับครูสังคมศึกษา ในภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิให้

ความเห็นวาระบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับดีมาก ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และให้การรับรองระบบ (4) การทดสอบประสิทธิภาพชุด ฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา สำหรับครู สังคมศึกษา จำนวน 5 หน่วย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับ การฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากงานวิจัยที่ยกตัวอย่างมานั้น ได้มีข้อสังเกตว่า ชุดการสอนที่นำมาใช้เพื่อการฝึกอบรม ครูผู้สอนนั้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ซึ่งชุดฝึกอบรมทางไกล ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของผู้เข้าฝึกอบรมได้วิธีหนึ่ง

สิริวรรณ ศรีพหล (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา และ(3) ศึกษาผลการนำชุดฝึกอบรมทางไกลที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่องการจัดการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมา 5 หน่วยมีประสิทธิภาพ ดังนี้ หน่วยที่ 1 80.21/81.35 หน่วยที่ 2 78.34/80.54 หน่วยที่ 3 79.29/82.23 หน่วยที่ 4 83.24/85.95 และหน่วยที่ 5 82.87/84.05 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ จำนวน 3 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 -3 ส่วนหน่วยที่ 4 -5 เกินเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมทางไกลหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ กลุ่มตัวอย่างได้รายงานว่าได้นำความรู้จากการศึกษาชุดฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ประวัติศาสตร์สำหรับผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์ (2552) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการกิจกรรมเพื่อพัฒนาช่วงระยะความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล 6 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดจุดประสงค์ของชุดฝึกอบรมทางไกล 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างชุดฝึกอบรมทางไกล 4) ตรวจสอบคุณภาพชุดฝึกอบรมทางไกล 5) ทดลองใช้และวิเคราะห์ผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล 6) ปรับปรุงชุดฝึกอบรมทางไกล โดยชุดฝึกอบรมทางไกลประกอบด้วย เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล และคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล ประกอบด้วย ชื่อชุดฝึกอบรมทางไกล คำชี้แจงการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล โครงสร้างเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมหลังการศึกษา และคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลประกอบด้วย คำอธิบายชุดฝึกอบรมและวัตถุประสงค์ คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม เอกสารประกอบการบรรยาย และการประเมินผลการอบรม ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล พบว่า หลังการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาช่วงระยะความสนใจของเด็กที่มีความต้องการพิเศษสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล และหลังการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

สมคิด พรหมจ้อยและคณะ (2552: 55-58) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็น ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 316 คน โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาความต้องการด้านการวิจัยและพัฒนาจำนวน 276 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองชุดฝึกอบรมทางไกล จำนวน 40 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และชุดฝึกอบรมทางไกล ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการด้านการวิจัยและพัฒนางานวิชาการในระดับมาก 2) ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การวิจัยและพัฒนางานวิชาการ มีความเหมาะสมระดับมาก 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 34 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และ 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมทางไกลในระดับมาก

วัฒนา มัคคสมัน และคณะ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาออนไลน์ โดยมีองค์ประกอบ คือ ชื่อชุดฝึกอบรม คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม วัตถุประสงค์ การประเมินตนเองก่อนเรียน เนื้อหาสาระที่ใช้ในการฝึกอบรม กิจกรรมระหว่างเรียน และการประเมินตนเองหลังเรียน ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการศึกษาออนไลน์หลังการเข้ารับการฝึกอบรมมากกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สิริวรรณ ศรีพหล (2551) ทำการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสอนสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 53 คน ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกล มีความเห็นว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีความคุ้มค่า น่าสนใจ และเป็นไปได้ในการนำไปใช้ใน ระดับมาก

พัชรี ผลโยธินและคณะ(2548) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

ทางไกล เรื่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ ทฤษฎีการสร้างความรู้ การสอนแบบโครงการหรือโครงงาน การสอนแบบสตอรีไลน์และการสอนรูปแบบซิปปา มากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่า การจัดฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวม และเป็นรายด้าน คือ สื่อและกิจกรรมการ ฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม และความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม

